
Arkivsaksnummer: 24/11064-2
Saksbehandler: Raimo Valle

Saksgang	Møtedato	Saksnr
Fylkesutvalg	01.10.2024	117/24
Fylkestinget	14.10.2024	

Høringsuttalelse - Forslag til endringer i reindriftsloven med tilhørende endringer i jordskifteloven

Fylkeskommunedirektørens innstilling:

1. Fylkestinget i Troms har behandlet hørings sak om forslag til endringer i reindriftsloven og tilhørende endringer i jordskiftelova.
2. Troms fylkeskommune støtter departementets forslag til endringer i reindriftsloven og tilhørende endringer i jordskiftelova, slik endringene kommer fram av høringsdokumentets kapitler 2 til 9.

Tromsø, 24.09.2024

Camilla Bjørn
Fylkeskommunedirektør

Raimo Valle
Spesialrådgiver, Fylkeskommunedirektøren

Vedlegg

Høring av forslag til endringer i reindriftsloven og tilhørende endringer i jordskiftelova;Høringsnotat om forslag til endringer i reindriftsloven og tilhørende endringer i jordskiftelova;SV_ Spørsmål om utsatt høringsfrist - Høring av forslag til endringer i reindriftsloven og tilhørende endringer i jordskiftelova - deres ref 24_1356

Bakgrunn

Landbruksdepartementet har 01.07.2024 sendt forslag til endringer i reindrifftsloven og tilhørende endringer i jordskiftelova på høring med opprinnelig høringsfrist 01.10.2024. Troms fylkeskommune har fått utsatt høringsfrist til 15. oktober 2024, jf vedlegg.

Vedtakskompetanse

Ihht delegasjonsreglementet punkt 3.1 skal fylkestinget avgi høringsuttalelser til lovforslag og saker som er av prinsipiell betydning for fylkeskommunen.

Beskrivelse

Høringsforslaget til lovendringer har sin bakgrunn i Hurdalsplattformen. Utredningen fra Sametinget og NRL sitt reindrifftslovutvalg (jf. Sametingets plenum sak nr. 007/23) har inngått som et bidrag i prosessen. Troms og Finnmark fylkeskommune avga ikke uttalelse til Sametingets høring på denne.

Departementet har i konsultasjoner (14 møter) kommet til enighet med Sametinget og Norske Reindrifftssamers Landsforbund (NRL) om at departementets forslag til endringer i reindrifftsloven skal sendes på høring. Etter høringsrunden vil departementet ha avsluttende konsultasjoner med Sametinget og NRL.

Når det gjelder forslaget om å innta distriktets gjeterhytter i distriktsplan, jf. punkt 4.3, er det kun oppnådd enighet med Sametinget om at forslaget sendes på høring.

Både NRL og Sametinget har i konsultasjonene løftet ytterligere tema i tillegg til hovedtemaene.

Både NRL og Sametinget har ønsket en endring av reindrifftslovens formålparagraf i samsvar med eget lovutvalg sitt forslag til ny reindrifftslov. Begge har dessuten løftet ønske om egne bestemmelser om en bedre sikring av reindrifftens arealer. Departementet har i denne lovrevisjonen ikke lagt opp til endringer knyttet til plan- og bygningslovens bestemmelser som har innvirkning på forvaltning og bruk av reindrifftens arealer, i det det vises til at reindrifftsloven er en næringslov, og at det i hovedsak er plan- og bygningsloven som er den sentrale loven for forvaltning og bruk av arealene i Norge.

Departementets høringsforslag tar utgangspunkt i *tre prioriterte hovedtema*: reindrifftens interne organisering, reindrifftslovens erstatningsbestemmelser og reindrifftens tilgang til jordskifteretten ved interne forhold.

Departementet viser til at flere av bestemmelsene til intern organisering i reindrifftsloven av 2007 ikke har virket etter sin hensikt. Særlig gjelder dette bestemmelsen om reintallsreduksjon, som har vist seg å få en utilsiktet effekt gjennom posisjonering. Et annet eksempel er bruksreglene som ikke har blitt det interne styringsverktøyet man forutsatte at de skulle være ved innføringen av loven.

Når det gjelder forslagene knyttet til reindrifftslovens erstatningsbestemmelser er formålet med forslaget særlig å harmonere reindrifftsloven med rettstilstanden som ble fastslått av Høyesterett i HR-2018-872-A (Femund-dommen). Forslaget tar også sikte på å følge opp enkelte av forslagene fra Samerettsutvalget 2 i NOU 2007: 13 Den nye Sameretten.

Forslagene knyttet til reindrifftsens tilgang til jordskifteretten ved interne forhold, skal gi reindrifften samme tilgang til jordskiftelovas virkemiddel, som øvrige rettighetshavere til fast eiendom. Forslagene her er i all hovedsak en oppfølging av forslagene i rapporten Jordskifterettens kompetanse knyttet til interne forhold i reindrifften av 16. mars 2016, og en oppfølging av konsultasjonene med Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) og Sametinget i forbindelse med utarbeidelse av proposisjonen om ny jordskiftelov.

Høringsnotatet er bygget opp med følgende kapitler:

Kapittel 1: Høringsnotatets formål, bakgrunnen for lovarbeidet, informasjon om hvilke innspillmøter departementet har hatt, hvilke referansegrupper og arbeidsgrupper som er opprettet, konsultasjonene med Sametinget og NRL, Sametinget og NRLs eget forslag til endret reindrifftslov, reindrifftsens arealer og myndighetenes menneskerettslige forpliktelser overfor samene som urfolk.

Kapittel 2: Forslag vedrørende siidaandelsleders deltakelse i siidaen, overføringer av siidaandel og avvikling av siidaandel.

Kapittel 3: Forslag som gjelder overføring av myndighet til årsmøtet og utvidelse av distriktets bruk av distriktkassen.

Kapittel 4: Forslag om endring i bestemmelsene om bruksregler, ny modell for reduksjon av reintall som et alternativ til dagens reduksjonsbestemmelser og forslag om å innta reindrifftsens gjeterhytter i distriktplan.

Kapittel 5: Forslag om endringer i reindrifftslovens regler om reindrifftsens erstatningsansvar. Her foreslås det å endre på reindrifftsens solidaransvar, slik at bestemmelsene blir i samsvar med HR-2018-872-A (Femunddommen).

Kapittel 6: Forslag om å hjemle forskrifter om tilskudd etter reindrifftsavtalen i reindrifftsloven.

Kapittel 7: Forslag om nye regler om reindrifftsens adgang til å benytte jordskiftelovas virkemidler i saker internt i reindrifften.

Kapittel 8: Vurdering av de økonomiske og administrative konsekvensene av lovforslagene.

Kapittel 9: Forslaget til lovbestemmelser.

Vurdering

Slik fylkeskommunedirektøren ser forsalgene til lovrevisjoner, er de i stor grad av teknisk karakter, berører interne forhold i reindriften, samt er en oppdatering i forhold til dagens rettstilstand.

Fylkeskommunedirektøren har ingen spesielle merknader til forslagene i kapittel 2,3, 5, 6, 8 eller 9, samt forslag angjeldende bruksregler i kap. 4.

I Troms har det vært en del uro knyttet til oppføring av gjeterhytter. fylkeskommunedirektøren finner forslag, jf. kap. 4 om å innta reindriften gjeterhytter i distriktsplan som et fornuftig tiltak. En synliggjøring av distriktets gjeterhytter i distriktsplanen vil kunne gjøre det enklere å hensynta reindriften i den offentlige planleggingen.

I kapittel 4 foreslås det en ny modell for reduksjon av reintall dersom siidaen er over sitt øvre fastsatte reintall. Forslaget har sin bakgrunn i at vedtatte endringer i reindriften av 2007 ikke har fungert etter hensikten, da noen av siidaandelene valgte å øke sine reintall for en eventuell fremtidig reduksjonsprosess, såkalt posisjonering. Problemet var uttalt i Finnmark.

Utgangspunktet var at hvis reintallet i siidaen oversteg det reintall som var fastsatt, skulle siidaen utarbeide en reduksjonsplan. Dersom siidaen ikke gjorde dette, eller ikke klarte å gjennomføre planen, skulle hver siidaandel redusere det overskytende antall forholdsmessig. Posisjonering innebærer at noen reineiere/siidaandeler lar reintallet vokse ved å redusere uttaket av slakterein i ett eller flere år, med sikte på å oppnå et best mulig resultat ved en senere forholdsmessig reduksjon. Ved en forholdsmessig reduksjon, vil samtlige av siidaandelene måtte redusere reintallet, også dem som lojalt har forholdt seg til det fastsatte reintallet til siidaen. Kravet om at en reduksjonsplan krever enighet har gjort at lovens primære løsning ikke har fungert etter intensjonen.

Ordningen med forholdsmessig reduksjon har liten aksept, med misnøye i næringen, og konsekvensene ut over reduksjon ned til det fastsatte reintallet, har vært uønskede. Prosessen bidro til å skape en mistillit til myndighetene, som fortsatt preger dagens forvaltning av reintallet. Posisjoneringen som reduksjonsbestemmelsen åpner for, har også medført et dårligere samarbeidsklima internt i reindriften.

Forslaget til endringer nå, innebærer at siidaen skal få bedre verktøy til å lage en reduksjonsplan for å selv løse eventuelle utfordringer knyttet til reintall, samtidig som man får bukt med posisjonering av reintall, og et system som ikke er reintallsdrivende.

Dersom siidaen ikke lager en slik reduksjonsplan, foreslås det at reindriften skal foreta en reintallsreduksjon i siidaen som innebærer et likt reintall for alle siidaandelene. Dette nye forslaget skal imøtegå de reintallsutfordringer som springer ut av dagens system. Etter forslaget vil det være siidaandelen som gjennom posisjonering har økt reintallet sitt på bekostning av de andre, som har størst insentiv til å komme til enighet om en reduksjonsplan. Departementet vurderer at det bare unntaksvis vil være behov for at reindriften vedtar reduksjonsplaner.

Verken forslagene om siidaenes adgang til å utarbeide egne reduksjonsplaner, eller forslaget om reindrifststyrets adgang til å gjennomføre en reduksjonsprosess, innebærer en fastsetting av reintall.

Vedrørende forslagene ad reintallsreduksjon viser fylkeskommunedirektøren til at det gjennom konsultasjoner med NRL og Sametinget er det oppnådd enighet om prinsippene i forslaget som her legges frem, og at forslaget skal høres.

Departementet viser til at alternativet til departementets forslag er å beholde dagens system, og har bedt om innspill på eventuelle tilpasninger som kan forbedre dagens system. Fylkeskommunedirektøren har ikke slikt forslag.

Erstatningsansvaret etter beitelova for husdyr skiller seg fra erstatningsansvaret etter reindrifstloven, jf. kap. 5 i høringsforlaget. Det følger ikke et solidaransvar etter beitelova. I Femund-dommen kritiserte Høyesterett solidaransvaret som fulgte av reindrifstloven § 69, og viste til at det klart er mer vidtrekkende enn ansvaret som gjelder alle andre beitenæringer etter beitelova.

Fylkeskommunedirektøren har merket seg Høyesteretts understreking av behovet for en snarlig revisjon av reindrifstlovens erstatningsbestemmelser, og finner foreliggende forslag fornuftig, ved at det primært er reieneieren som er erstatningsansvarlig når reien gjør skade i områder der reieneier ikke har lov til å la reien beite, og at solidaransvaret for alle reieneiere i siidaen eller distriktet blir sekundært.

Fylkeskommunedirektøren har også merket seg forslag om å likestille reindrifstloven med beitelova når det gjelder hvilke skader som kan kreves erstattet. Etter dagens reindrifstlov § 67 annet ledd har reindrifstutøveren ansvar for all «skade som voldes av rein», mens det etter beitelova § 7 første ledd kun kan kreves erstatning for skader husdyr gjør på «avling og annen eiendom», som departementet nå foreslår at tas inn i reindrifstloven.

Departementet viser til at fra grunneierhold har oppmerksomheten rundt det nye lovforslaget særlig vært rettet mot en oppfølging av brudd på reindrifstloven.

Departementets forslag til lovendringer i punkt 7.3 tar utgangspunkt i rapporten Jordskifterettens kompetanse knyttet til interne forhold i reindriften av 23. mars 2016 (jordskifterapporten). Domstolkommisjonen stilte seg bak behovet for å følge opp forslagene i rapporten.

Jordskifteretten er en særdomstol som behandler saker knyttet til fast eiendom og rettigheter som ligger til fast eiendom. I et jordskifte har jordskifteretten kompetanse til å endre rettsforhold, såkalte rettsendrende saker. En rettsendrende sak kan kombineres med et krav om rettsfastsettelse eller skjønn.

Verken reindrifstloven eller jordskiftelova gir i dag reindriften en generell tilgang på jordskiftelovas virkemidler. Bestemmelsene som gjelder i dag, innebærer at saker for jordskifteretten skal gå som skjønn. Det innebærer også at reindriften ikke kan bruke loven for

å løse konflikter om rettigheter eller bøte på utjenlige forhold innad i reindriften. Reindriften har dermed ikke tilgang på de samme virkemidlene som andre innehavere av rettigheter til fast eiendom. Fylkeskommunedirektøren ser at tingretten av ulike grunner ikke har vist seg egnet for de formål som her tas opp, og slutter seg til det fremlagte forslaget.

Dersom jordskifteretten etter forslagene i høringsnotatet får kompetanse til å behandle rettsfastsettende og rettsendrende saker i reindriften, er det nødvendig at jordskifteretten sikres reindriftskompetanse. I tillegg peker departementet på at det vil det være viktig at jordskifteretten øker sin kunnskap om samisk sedvane, kultur og rettsforståelse.

Departementet foreslår at det dannes et eget landsdekkende utvalg av reindriftsfaglige meddommere som oppnevnes av Landbruks- og matdepartementet, etter forslag fra Sametinget og reindriften organisasjoner. Departementet foreslår videre at i saker hvor jordskifteretten settes med to reindriftsakkyndige meddommere skal retten settes som reindriftsdomstol. Det understrekes at det ikke er tale om innføring av en ny særdomstol, men en annen betegnelse av jordskifteretten når den opptrer i disse sakene.

Fylkeskommunedirektøren har for øvrig merket seg at departementet ikke ønsker å følge opp forslag fra det samiske samfunnet rundt styrking av reindriften arealvern, men viser til at det i hovedsak er plan- og bygningsloven som er den sentrale loven for forvaltning og bruk av arealene i Norge. Fylkeskommunedirektøren viser her til at Troms fylkeskommune arbeider med en egen regional plan for reindrift, samt at reindrift vil være tema i foreslått regional plan for arealspørsmål mer generelt, i ny Regional planstrategi.

Økonomiske, administrative og juridiske konsekvenser

Saken er en høringsuttalelse og har ikke i seg selv økonomiske, administrative eller juridiske konsekvenser for Troms fylkeskommune.